

Προσωπικότητες του Νέου Χωρίου Κυθρέας Κωνσταντίνος Λέβας, ένας γνήσιος Νιοχωρίτης

της Δώρας Μιχαήλ-Ανδρέου

Δεν ήταν η πρώτη φορά που θα πήγαινα στο Γραφείο του κ. Ντίνου. Τον είχα επισκεφθεί πριν από μερικά χρόνια με τις κυρίες του Ομίλου Γυναικών Νέου Χωρίου. Ήταν τότε που ετοιμάζαμε την Εκδήλωση για τους αποθανόντες δασκάλους του χωριού μας και μας μίλησε για τον αείμνηστο πατέρα του, τον δάσκαλο Γεώργιο Λέβα.

Δεν δυσκολεύτηκα καθόλου να βρω την Εζεκία Παπαϊωάννου. Το ίδιο εύκολα εντόπισα και τον αριθμό 20, όπου είχε το Γραφείο του ο συγχωριανός μας Πολιτικός Μηχανικός Κωνσταντίνος Λέβας.

Άξαφνα μια γλυκάδα πλημμύρισε την καρδιά μου, είχα την αίσθηση ότι δεν περπατούσα στην Εζεκία Παπαϊωάννου, μα στην πάροδο δίπλα από το Οίκημα του Αυγερινού στο χωριό μας... Να το στενό δρομάκι με τα πλινθόκτιστα σπίτια που οδηγούσε στο πατρικό του Ντίνου.

Ανοίγω την πόρτα της εισόδου και κατευθύνομαι προς την εσωτερική σκάλα, ανεβαίνω στο ανώι της Λεβούς, έτσι όπως το έκανα κάποτε, μικρό κορίτσι, με τη μητέρα μου κι απόμεινα να κοιτώ έκδαμψη την πανέμορφη βιβλιοθήκη του δασκάλου του Λέβα.

Η μητέρα μου τον έλεγε δειό της, «ο θκειός μου ο Λέβας». Ήταν ξάδελφος της μάνας της, της Μαρίτσας Μιχάλη Τσαγγάρη. Θυμάμαι κιόλας ότι εκείνη τη μέρα πήγαμε στου Λέβα, γιατί η μητέρα μου έπρεπε να υποβάλει αίτηση στην Αγγλική Κυβέρνηση για να παραχωρηθεί στον πατέρα μου σύνταξη αναπηρίας. Ο πατέρας μου κατετάγη στο «Κυπριακό Σύνταγμα» και γύρισε από το μέτωπο με προβλήματα υγείας που τον καθιστούσαν ανίκανο για εργασία. Η αίτηση που συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα από τον δάσκαλο Γεώργιο Λέβα έγινε αποδεχτή από τη Βασίλισσα. Ο πατέρας μου από τότε έπαιρνε σύνταξη, μικρή στην αρχή, μα με τα χρόνια ανέβηκε σ' ένα σεβαστό ποσό. Η μητέρα μου αναφερόταν στο γεγονός αυτό και μνημόνευε με ευγνωμοσύνη τον δάσκαλο Γεώργιο Λέβα.

Είχα διαπεράσει για καλά τον χρόνο αντίστροφα...

Εικόνες παλιές, ξεχασμένες προβάλλουν απ' τη μνήμη και ζωντανεύουν το στενό δρομάκι που αργότερα θα ονομαστεί «Οδός Γεωργίου Λέβα», προς τιμή

Γεώργιος και Μαρίτσα Λέβα

του φημισμένου δασκάλου του Νέου Χωρίου. Ξεχωρίζω την ψηλόλιγνη, μαυρο-ντυμένη κορμοστασιά της Ελένης του Μιχαήλη. Η καλοσύνη καθρεφτίζεται στη γλυκύτητα της όψης της...

Ανοιγοκλείνω με δύναμη τα μάτια προσπαθώντας να προσγειωθώ στην πραγματικότητα... Δύσκολο!

*Τούτες οι δύμισες δε βολεύονται
στα κλειστά συρτάρια της μνήμης...
Τούτες οι δύμισες δε βολεύονται
στα κιτρινωμένα κατάστιχα της συνείδησης...*

Τον βρήκα να με περιμένει. Αγκαλιαστήκαμε... ένιωσα να με κυριεύει βαθιά συγκίνηση. Αυτός ο ευπροσήγορος κύριος, ήταν δικός μου άνθρωπος απ' τα παλιά... Σκέφτηκα ότι αφού το χωριό μας γέννησε τόσο αξιόλογους ανθρώπους, όπως ο κ. Ντίνος, που με δεχόταν τώρα εδώ στο Γραφείο του με τόση απλότητα, με τόση αβρότητα, πράος, γαλήνιος, πρέπει αυτός ο τόπος να ήταν ευλογημένος... και τον αφήσαμε να τουρκέψει... γιατί;

Η καρδιά μου γεμίζει αγαλλίαση μπροστά σ' αυτήν την ευγενική φυσιογνωμία, που την ήξερα από πάντα και τη σεβόμουν απεριόριστα.

-Έλα, Δώρα, να δεις και κάτι απ' τη γειτονιά σου, είπε ο κ. Ντίνος και με οδήγησε στο διπλανό γραφείο. Βλέπεις αυτές τις καρέκλες, είναι από τις συκαμιές που ήταν μετά το σπίτι σας. Είχαμε εκεί ένα μεγάλο χωράφι με συκαμιές για τους μεταξοσκώληκες.

Η συγκίνηση με πνίγει, μένω να κοιτώ τις δύο τότενες κομψές καρέκλες κι ο νους μου ταξιδεύει στην παλιά μου γειτονιά, εκεί στις συκαμιές της Λεβούς... Τις θυμάμαι, βρίσκονταν στις όχθες του χωραφιού όπου κατέληγε η πάροδος μετά το πατρικό μου. Στο μέρος αυτό έβλεπα συχνά τη μητέρα του Ντίνου να βόσκει την κατσίκα της, κρατώντας μια μαγκούρα πίσω από τη μέση της και με τα δυο της χέρια. Αυτό το κτήμα το κληρονόμησε η οικογένεια του Ντίνου από τους παππούδες της μητέρας του, τον Χ'Θεμιστοκλή και τη Χ'Μαριτσού που είχαν το σπίτι δίπλα από το πατρικό μου, μου εξηγεί ο κ. Ντίνος.

-Και εδώ είναι το Γραφείο της Γούλας. Τ' άφησα όλα στη δέση τους, να το σχέδιο της Εκκλησίας του Αγίου Χαράλάμπους στην Αγλαντζιά. Σ' αυτό δούλεψε, ήταν η τελευταία της δουλειά... συνεχίζει ο κ. Ντίνος την ξενάγηση και η φωνή του ραγίζει.

Η ανάμνηση της Γούλας μου φέρνει δάκρυα στα μάτια... Ήταν ένα από τα έξι κορίτσια του Αθανάση Αθανασιάδη-Σιόρρη και της Μηλίτσας. Δεν είναι πια στη ζωή.

Με οδηγεί πίσω στο δικό του Γραφείο, ένα μεγάλο δωμάτιο με ένα τεράστιο τραπέζι στη μέση, πάνω σ' αυτό διάφοροι φάκελοι και αρχιτεκτονικά σχέδια και άλλα σχετικά με τη δουλειά του. Καθόμαστε... νιώθω τόσο όμορφα, τόσο άνετα... Απόλυτα εξοικειωμένη με το περιβάλλον, μα προπάντων με τον κ. Ντίνο, τον νη-

φάλιο αυτόν άνθρωπο που εξακολουθεί να ασχολείται ακόμα, παρά τα 85 του χρόνια, έστω και με τους ρυθμούς της ηλικίας του. Είναι πολύ περιποιητικός, γνήσιος εκπρόσωπος της νιοχωρίτικης φιλοξενίας, μου προτείνει να με κεράσει... μα εγώ βάζω σε λειτουργία το μαγνητοφωνάκι μου. Ανυπομονώ να τον ακούσω...

Ο λόγος του αυδόρμητος, πηγαίος, ανεπιτήδευτος, ήρεμος, χωρίς εξάρσεις. Απόλαυση να τον ακούς... Ανοίγει ένα ντοσιέ, σ' αυτό φυλάγει υλικό, βιβλία φωτογραφίες, φωτοτυπίες, χωρομετρικά σχέδια για το χωριό μας. Δίπλα άλλο ντοσιέ με υλικό που αφορά τον πατέρα του, τον δάσκαλο Γεώργιο Λέβα. Είναι από την περίοδο που διηύθυνε το Δημοτικό Σχολείο στον Μαραδόβουνο οι φωτογραφίες που προβάλλουν απ' το ντοσιέ σε φωτοτυπίες. Αναγνωρίζω τη φίλη και συνάδελφο Μαρία Βακανά - Νικολαΐδου σε πολύ νεαρή ηλικία, πρωτοδιόριστη. Στην ίδια φωτογραφία βλέπω και τη μακαριστή Κυθρεώτισσα δασκάλα Μαρία Πετρίδου και τον Κώστα Κελεπέση, τον γαμπρό της Ελένης του Μιχαήλη.

Κωνσταντίνος Λέβας, 1968

Έχω την εντύπωση ότι εδώ, πάνω στο Γραφείο του κ. Ντίνου Λέβα, είναι αραγμένο από χρόνια το χωριό μας, το Νέο Χωριό Κυθρέας. Μου δείχνει το τοπογραφικό σχέδιο της γειτονιάς μας, οι δρόμοι μας ήταν παράλληλοι πάνω στην κεντρική αρτηρία. Αναφέρεται σε σπίτια και ανθρώπους και η νοσταλγία για ό,τι χάθηκε ζωγραφίζεται έντονα στην όψη του. Ο τρόπος που εκφράζει τις σκέψεις του φανερώνει έναν ουσιώδη στοχασμό. Τον προβληματίζει ο χρόνος που περνά και καλύπτει τα σημάδια της ζωής μας στο χωριό μας, τότε που ζούσαμε ειρηνικά σ' άγια χώματά του. Κάτι πρέπει να κάνουμε, να τα γράψουμε, μονολογεί καθώς μου δείχνει το σχέδιο που έφτιαξε για το αρχοντικό του παππού του του Πασιπάλλα και της γιαγιάς του της Χρυσταλλούς, από τη μεριά της μητέρας του.

Η διήγησή του επικεντρώνεται στον παππού τον Πασιπάλλα. Ήταν ορφανός με καταγωγή απ' τη Συρκανιά της Κυθρέας και υιοθετήθηκε στο χωριό μας από οικογένεια συγγενική της Χ' Μαρτισούς. Όπως γινόταν σε τέτοιες περιπτώσεις, όταν ήρθε σε ηλικία γάμου, του έδωσαν για σύζυγο την κόρη της Χ' Μαρτισούς και του Χ' Θεμιστοκλή, την Χρυσταλλένη. Ο Πασιπάλλας είχε ήδη κληρονομήσει από τους θετούς του γονείς πάνω από 400 σκάλες γη. Για να είναι σε θέση να καλλιεργεί τόσα κτήματα είχε στη δούλεψή του έξι μισταρκούς από τους οποίους ο ένας ήταν Τούρκος, ο Ασούμης.

Το αρχοντικό του Πασιπάλλα κτίστηκε το 1906, χρονιά που τους πάντρεψαν, σε στυλ Μεσαρίτικου σπιτιού, αφού ήταν μεγαλογεωργός. Ανοίγοντας την κύρια είσοδο έμπαινες στον μεγάλο ηλιακό. Δεξιά και αριστερά ήταν τα δύο μακρυνάρια, δύο μεγάλα δωμάτια όπου κοιμόταν η οικογένεια καθ' όλη τη διάρκεια του

χρόνου, εκτός από την περίοδο της συγκομιδής του σιταριού, του κριθαριού κι όλων των άλλων γεννημάτων της πλούσιας νιοχωρίτικης γης, που έτρεφαν ανθρώπους και ζώα. Τότε η οικογένεια κοιμόταν στον α΄ όροφο, στ' ανώι όπου εκτός από τα υπνοδωμάτια ήταν και η μεγάλη σάλα και τα μακρυνάρια μετατρέπονταν σε αποθήκες των σιτηρών. Κάτω είχαν και ένα δωμάτιο όπου φύλαγαν τους σπόρους για την επόμενη χρονιά. Το έλεγαν «μαχαζέ». Στη συνέχεια ήταν το μαιρκό, ο φούρνος και τέλος ο στάβλος για τα ζώα. Μια σειρά από καμάρες πλαισίωνε το δίπατο αρχοντικό και οδηγούσε στη μεγάλη εσωτερική αυλή.

Ο Πασπάλλας και η Χρυσταλλού απέκτησαν τρεις κόρες. Τη Χατζηνού που παντρεύτηκε στο Τραχώνι τον Μαϊμάρη, τη Μαρίτσα που πήρε για σύζυγο τον δάσκαλο Γεώργιο Λέβα και την Ιωάννα που παντρεύτηκε τον Ανδρέα της Μηλιάς, τον καφετζή που είχε το καφενείο του πάνω στον κύριο δρόμο.

Σεργιανίζουμε στους δρόμους του χωριού μας, έχοντας μπροστά μας το χάρτη της γειτονιάς μας. Μου δείχνει τα σπίτια και ονομάζει τις οικογένειες.

Ήταν καλός ο κόσμος του χωριού μας, συνεχίζει κι η φωνή του χρωματίζεται με μια γλυκάδα. Όταν θα πάντρευαν κάποιο παιδί τους μαζεύονταν στ' αλώνι, έκαμναν πηλό κι έκοβαν τα πλινθάρια.

Μ' αυτά έκτιζαν μετά το σπίτι του νέου αντρογύνου. Εκεί στη φουντάνα της δέιας μου της Ιωάννας, «τη φουντάνα της Μαρίκκας», κάδονταν οι γυναίκες της γειτονιάς μας. Ήταν ο «καφενές των γεναικών». Δούλευαν με το σμιλίν τους ή έκοβαν φιδέ και τα ΄λεγαν... Κάποτε βέβαια γινόταν και κανένας καυγάς μεταξύ τους...

Ζούσαν ήρεμα και απλά. Τα βράδια κοιμόντουσαν μ' ανοικτές τις πόρτες, δεν είχαν να φοβηθούν τίποτε. Αγαπούσε κι εκτιμούσε ο ένας τον άλλον...

Κατά την περίοδο του καλοκαιριού λειτουργούσαν τ' αλώνια και εκεί γινόταν η διαδικασία του αλωνίσματος. Γύριζαν τη δουκάνη, ανέμιζαν και χώριζαν έτσι το σιτάρι και το κριθάρι από τ' άχυρα. Και μετά «αχερομπάζαν» δηλαδή αποθήκευαν τ' άχυρα στ' αχερονάρια τους. Έβαζαν και μπροστάνια, μάζευαν τις ελιές. Ο παλιός ελιόμυλος ήταν στο μέρος που στεγάστηκε αργότερα ο «Αυγερινός».

Τ' αυλάκια διέσχισαν το χωριό μας μεταφέροντας το νιοχωρίτικο νερό του Κεφαλόβρυσου της Κυθρέας, για το πότισμα των κτημάτων. Αγόρασα κι εγώ ένα «κατέμι» νερό, με παρότρυνε ο πατέρας μου και είχα τίτλο ιδιοκτησίας γι' αυτό.

Και η περιδιάβαση στους δρόμους του χωριού μας συνεχίζεται.

-Θέλω να καταγράψω τις οικογένειες, τα ονόματα... να μη χαθούν, να μην ξεχαστούν. Η ανάπτυξη του Νέου Χωριού, πρέπει να το παραδεχτούμε, οφειλόταν στους δασκάλους του. Η αφύπνιση του κόσμου του χωριού μας και η μαζική συμμετοχή του στο Ενωτικό Δημοψήφισμα του 1950 οφειλόταν επίσης στους δασκάλους του. Η ίδρυση του Πολιτιστικού Συλλόγου «Αυγερινός» βοήθησε σ' αυτό με τις διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις και τις θεατρικές παραστάσεις που διοργάνωναν. Μπροστά ο πατέρας μου με 6-7 άλλους δασκάλους δούλεψαν

όχι μόνο για την εθνική, μα και για την πνευματική και για την κοινωνική αφύπνιση του κόσμου του χωριού μας.

«Πήρε τα πάνω του το Νιόχωρκο». Ανέβηκε το πνευματικό επίπεδο των ανθρώπων του, καταλήγει ο κ. Ντίνος.

Ο Γεώργιος Λέβας, ο πατέρας του Ντίνου, γεννήθηκε το 1903 από Νιοχωρίτες γονείς, τον Σάββα και την Ευθυμία Τσαγγάρη. Τα πρώτα του γράμματα τα έμαθε στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού του και μετά φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Ήταν άριστος μαθητής αλλά και άριστος γνώστης της βυζαντινής μουσικής. Είχε την τύχη να έχει καθηγητή τον περίφημο ιεροψάλτη και συγγραφέα της βυζαντινής μουσικής Χουρμούζιο, ο οποίος τον είχε βαθμολογήσει στο μάθημά του με 10 (άριστα). Πολύ χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ενώ φοιτούσε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο διορίστηκε ψάλτης στην εκκλησία της Αγίας Βαρβάρας στο Καϊμακλί.

Κωνσταντίνος Λέβας, 1980

Μετά την αποφοίτησή του από το Παγκύπριο Γυμνάσιο διορίστηκε δάσκαλος. Υπηρέτησε σε διάφορα σχολεία, όπως τον Οίκο Μαραδάσας, την Κοράκου, το Δίκωμο, το Αυγόρου, τη Βώνη, το Νέο Χωρίο, τον Μαραδόβουνο, την Άχνα, τον Πεδουλά κι αλλού ως δάσκαλος αλλά κι αργότερα ως διευθυντής.

Γράφει στην Αυτοβιογραφία του «Κύκλος Ζωής», 2003 ο Αντρέας Δ. Χριστοδουλίδης: «Κατά τη διάρκεια της φοίτησής μου στο δημοτικό σχολείο γνώρισα τρεις δασκάλους... Ο τρίτος ήταν νέος, ωραίος κα προπάντων «καλοφωνάρης». Κάθε Κυριακή έψαλλε στην εκκλησία και όλοι οι χωριανοί ομολογούσαν ότι τέτοιο καλλίφωνο ψάλτη δεν είχαν ξανακούσει. Είχε πολλές συμπάθειες, προπάντων από τους γεροντότερους κι όσους είχαν κόρες ελεύθερες! Οι «σκάπουλλοι» του χωριού δεν τον έβλεπαν με καλό μάτι, γιατί προσείλκυε την προσοχή των κοριτσιών, παρ' όλο που ο ίδιος ήταν πολύ προσεκτικός και έντιμος άνθρωπος και σε καμιά κοπέλα δε γύριζε το βλέμμα του κατά τρόπο που να μπορεί να παρεξηγηθεί. Γενικά ήταν ήρεμος, όταν όμως δύμωνε, γινόταν θηρίο.»

Ο Αντρέας Δ. Χριστοδουλίδης υπήρξε μαθητής του Γεωργίου Λέβα στο χωριό Κοράκου. Ο πατέρας του Αντρέα προόριζε τον γιο του για τα κτήματά του, μα ο δάσκαλός του, ο Γεώργιος Λέβας, τον έπεισε να στείλει το παιδί του στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, όπου αρίστευσε, πήρε το βραβείο, έγινε δάσκαλος και αργότερα Επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Ο Γεώργιος Λέβας ήταν ηγετική φυσιογνωμία με επιβλητικό παρουσιαστικό. Το επίθετο Λέβας παραπέμπει στο λιβέρι, στην έννοια του βαριού, σιδερένιου, στερεού. Διακρινόταν για την έφεσή του στα γράμματα και την κοινωνική και εθνική προσφορά. Είχε εξαιρετικά μελωδική φωνή και έψαλλε με βυζαντινή με-

γαλοπρέπεια αμοδί σε όλες τις εκκλησίες των χωριών και των κοινοτήτων που υπηρέτησε. Έχαιρε μεγάλης εκτίμησης όχι μόνο από τους μαθητές του, αλλά και από τους κατοίκους των κοινοτήτων στις οποίες εργάστηκε.

Η κοινωνική του προσφορά ήταν απεριόριστη και η δράση του πολύπλευρη. Έβγαζε λόγους πατριωτικούς στις εθνικές επετείους με σκοπό την τόνωση του ηθικού των Ελλήνων της Κύπρου. Είχε ενεργό ανάμειξη στο Δημοψήφισμα για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα το 1950, τέθηκε επικεφαλής όπου μαζί με τους άλλους δασκάλους του χωριού μας, τον Τσιάρρη, τον Ροδούλη, την Αθηνούλα, πήγαν στο καφενείο του Ανδρέα της Μηλιάς και παρότρυναν τους κατοίκους, όχι μόνο τους Ελληνοκύπριους, αλλά και τους Τουρκοκύπριους να πάνε να ψηφίσουν. Η δράση του αυτή δεν πέρασε απαρατήρητη από το τότε Γραφείο Παιδείας της Αποικιοκρατικής Κυβέρνησης και γι' αυτό, παρά την αναγνώριση της αξίας του, τύχανε δυσμενούς μεταχείρισης. Πρωτοστάτησε στην ίδρυση του Πολιτιστικού Συλλόγου «Αυγερινός» και από τις δεκαετίες του '20 και του '30, με μια ομάδα χωριανών μας δημιούργησε έναν ερασιτεχνικό διάσο και δίδασκε και σκηνοθετούσε παραστάσεις εθνικού και κοινωνικού περιεχομένου. Με αυτή τη δραστηριότητα ασχολήθηκε και στα άλλα χωριά όπου υπηρέτησε, όπως στο Δίκωμο μέχρι και τη δεκαετία του '50.

Συνεργάστηκε με πνευματικούς ανθρώπους στέλλοντάς τους εκθέσεις και εισηγήσεις, όπως τον λαογράφο Νέαρχο Κληρίδη, τον γραμματέα της Αρχιεπισκοπής Μυριανδόπουλο κι άλλους.

Μετά την αφυπηρέτησή του και μέχρι τον θάνατό του στα 1967, συνήδιζε να ξυπνά πολύ νωρίς το πρωί. Πήγαινε στο καφενείο του Μαρωνίτη, όπου τον περίμεναν οι εργάτες και οι αγρότες του χωριού μας, πριν φύγουν για τις δουλειές τους. Τους διάβαζε και τους ανέλυε τις ειδήσεις από τις εφημερίδες, τους ενημέρωνε για τις διαδικασίες τακτοποίησης των κοινωνικών ασφαλίσεών τους, αλλά και για ό,τι άλλο ήθελαν. Ενδιαφερόταν για όλους και αν μάθαινε ότι ένα ζευγάρι καυγάδιζε, πήγαινε με δική του πρωτοβουλία για να τους συμβουλέψει. Έπαιρνε μάλιστα μαζί του και τον ιερέα Παπαγιάννη, ίσως για να έχει μεγαλύτερη βαρύτητα η μεσολάβησή του, ώστε να συμφιλιωθεί το αντρόγυνο.

-Πολύ χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι ακόμα και σήμερα πολλοί είναι οι εκτιμητές του έργου του και τον μνημονεύουν με ευγνωμοσύνη.

Έζησα την καταξίωση του πατέρα μου, συνεχίζει ο κ. Ντίνος.

Μια φορά πήγε με άλλους χωριανούς, άντρες, γυναίκες, γέρους και γερόντισσες από το χωριό μας προσκύνημα στον Άγιο Χρυσόστομο. Πήγαν με το λεωφορείο και ο Καστελλάνος που ήταν δασοφύλακας είπε του Γούμενου (Ηγούμενου):

«Ήρτεν ο Λέβας». Ο Γούμενος βγήκε από το ιερό, προχώρησε στον δεξιό ψάλλη και του έδωσε οδηγία: «Να ψάλλει ο Λέβας στα δεξιά και εσύ να ψάλλεις στ' αριστερά».

Ο πατέρας μου ήταν παράδειγμα ζωής για μένα, λειτούργησε σαν πρότυπο. Μ' έμαθε πολλά, μα αυτό που δεν ξέχασα ποτέ είναι το να μην είμαι υπόδουλος των χρημάτων.

«Να είσαι υπεράνω», μου έλεγε. «Τα χρήματα δεν έχουν καμία αξία».

Η ανάμνηση του πατέρα του τον γεμίζει με συγκίνηση και περηφάνεια. Είναι φανερό ότι ο Ντίνος Λέβας κρατιέται στέρεα στις ρίζες του. Κουβαλά μέσα του αξίες και αρχές που κληρονόμησε από τον πατέρα του. Την αγάπη προς την πατρίδα, την αφοσίωση στην οικογένεια, την εντιμότητα, την ανιδιοτέλεια, την ανθρωπιά. Είναι ένας γνήσιος Νιοχωρίτης. Η ευκαιρία να μιλά για τους δικούς του ανθρώπους, τους προγόνους του κι όλον τον κόσμο του χωριού μας από τα περασμένα, τον βοηθά να ξεχρεώσει το χρέος του στον τόπο που τον γέννησε, στο χωριό του, το Νέο Χωριό Κυθρέας. Είναι ένα καθήκον που το επιτελεί με πλήρη επίγνωση της σημασίας του για τον ίδιο αλλά και για όλους εμάς και γι' αυτούς που έφυγαν και γι' αυτούς που θα 'ρθουν. Το να έχουμε συνείδηση του παρελθόντος μάς κρατά γερά στο παρόν και μας κινητοποιεί για το μέλλον.

Κωνσταντίνος Λέβας, 2010

-Η μητέρα μου ήταν μέσα σ' όλα, συνεχίζει και το πρόσωπό του φωτίζεται, είχε πάντα μια κατσίκια για να σφάζει τα ρίφια και για να 'χουν τα παιδιά της φρέσκο γάλα. Μεγάλωνε στην αυλή της και ένα γουρουνόπουλο για τη μίλλα, για παστά και λουκάνικα. Και κάθε μέρα μάζευε καλάδια τ' αυγά από τις κότες της. Έκανε και συνεταιριές, δηλαδή έβαζε «πομοισιάρικα» τα χωράφια μας με άλλους, όπως τον δειό Γιωρκή. Έτσι τα κατάφερνε να διαχειρίζεται την κτηματική περιουσία της οικογένειας. Ο πατέρας μου είχε μέχρι και αμπέλια κοντά στο δίστρατο, στον ποταμό Αγλούτερη. Αυτά τα κληρονόμησε σε μένα. Στις αδερφές μου έδωσε τους ελαιώνες στο Σγαφτό.

Βοηδοί της μάνας μου ήταν η Αγγελίνα του Κόρονου και η Βασιλικού του Πισιόφτα. Οι δουλειές ήταν πολλές και στο σπίτι και στα χωράφια. Μα η μάνα μου ήταν σωστός επιχειρηματίας και τα έβγαζε πέρα με όλα. Μέχρι και μεταξοσκώληκες μεγάλωνε για το μετάξι. Τους είχε εκεί στα χαλάσματα του σπιτιού του Παπά, δίπλα από το σπίτι μας, όπου ήταν και η βούφα της. Για να προλάβουν τις δουλειές ξυπνούσαν πρωί, πρωί, με το «άστρο της πορνής». Η γιαγιά μου η Χρυσταλλού, η μάνα της, ήξερε μέχρι και Αρχαία Ελληνικά. Μια φορά πήγε στους Αγίους Τόπους και πήρε μαζί της και 6-7 γερόντισσες νιοχωρίτισσες. Ζύμωνε τα πρόσφορα με το μυρωδάτο αλεύρι από σιτάρι «Κυπερούντας», χωρίς να βάζει κριδάρι σ' αυτά, όπως έκαναν εκείνα τα δύσκολα χρόνια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου για το ψωμί τους. Και ο παπάς φύλαγε το πρόσφορο της γιαγιάς μου κάθε φορά για τον εαυτό του.

Ο Κωνσταντίνος ήταν το πρώτο παιδί στην οικογένεια του Γεώργιου και της Μαρίτσας Λέβα. Γεννήθηκε το 1934. Τρία χρόνια αργότερα έρχεται η Χρυσταλλίνη (Πέπα) και σε άλλα τρία χρόνια η Ευθυμούλα.

Ο Ντίνος τέλειωσε το Δημοτικό Σχολείο στο χωριό μας και συνέχισε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Μετά την αποφοίτησή του από το Παγκύπριο Γυμνάσιο φεύγει για την Ελλάδα. Σπούδασε Μαθηματικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Επέστρεψε στην Κύπρο τον Ιούνη του 1957 με το πτυχίο του Μαθηματικού.

-Φτάσαμε με το πλοίο την αυγή. Την άλλη μέρα πρωί πρωί καταφθάνει στο χωριό ο Παλλαρής. Με βρήκε ημίγυμνο. Έψαχνε επειγόντως για Μαθηματικό. Είχε σκοπό να μετατρέψει το σχολείο του, το Nicosia College από Επαγγελματική Σχολή (δίδασκαν Εμπορικά, Λογιστική και άλλα για Γραφεία) σε Γυμνάσιο. Ο ίδιος ήταν φιλόλογος με καταγωγή από τη Γιαλούσα. Έπρεπε ακόμα να βρει και Φυσικό. Εμένα μου πρόσφερε μισθό εβδομήντα λίρες τον μήνα, πολύ ψηλό για την εποχή εκείνη. Όμως οι Καθηγητές Μέσης ήταν περιζήτητοι. Βρισκόμαστε στα χρόνια του αγώνα της ΕΟΚΑ. Οι Άγγλοι απομάκρυναν από την Κύπρο τους εξ Ελλάδος καθηγητές. Άλλους τους αποσπούν στην Αγγλική Σχολή. Ένας είναι ο στόχος τους, να πλήξουν την Ελληνική Παιδεία του τόπου.

Δέχτηκα κι άλλες προτάσεις για εργοδότηση. Με ζήτησαν από την Απεήτειο Σχολή στον Αγρό, αλλά και από την Αγγλική Σχολή μέσω του καθηγητή Αδάμ Αδάμαντος. Η πρόταση για την Αγγλική Σχολή έγινε στον πατέρα μου που την απέρριψε αμέσως, χωρίς να με ενημερώσει. Εργάστηκα τα πρώτα δύο χρόνια στο Σχολείο του Παλλαρή, το Nicosia College, που αναγνωρίστηκε επίσημα Σχολείο Μέσης Εκπαίδευσης. Ο Παλλαρής ήθελε κιόλας να μου αναθέσει τη διεύθυνσή του, μα εγώ έφυγα και πήγα στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Είχαμε 40-45 παιδιά στην κάθε τάξη.

Ο Κωνσταντίνος Λέβας εργάζεται ήδη για τον Αγώνα. Είναι στο «Κλιμάκιο Φάουστ», χωρίς καν να τον ορκίσουν, αν και ο Παπασταύρος ήταν φίλος του. Ως επιστήμονες φτιάχνουν βόμβες πίεσεως κάτω από τη μύτη των Άγγλων με δικές τους αναλογίες λιπασμάτων. Αρχηγός του «Κλιμάκιου Φάουστ» ήταν ο Σέρβος που ήταν Χημικός. Δουλεύουν στο εργαστήριο του Σέρβου και πετυχαίνουν εκρηκτικά μείγματα. Υπάρχουν τα σχετικά στα Απομνημονεύματα του Διγενή.

-Τους τις έγραψα και πήγαν και κατέθεσαν τις αναλογίες αυτές στο Πολεμικό Μουσείο των Αθηνών, συμπληρώνει.

-Όταν ήμουν καθηγητής η μητέρα μου είχε ένα κονδύλι στη Συνεργατική του χωριού μας. Από αγάπη προς εμένα πήγε και το απέσυρε. «Να αγοράσεις αυτοκίνητο», μου είπε δίνοντάς μου τα χρήματα. Έτσι εκτός από το ποδήλατο του πατέρα μου που το αγόρασε όταν διορίστηκε δάσκαλος στη Βόνη, το Rally και το κληρονόμησα εγώ, τώρα απέκτησα και αυτοκίνητο, ένα Όστιν Κέιμπριτς, μεσαίο σε μπλε και άσπρο χρώμα. Το πάρκαρα εκεί στη γειτονιά σας, δίπλα στους ξάδελφού μου του Αθανάση. Οι αδελφές μου το έπλεναν και το καθάριζαν για να τις παίρνω περίπατο.

Στο Παγκύπριο Γυμνάσιο εργάζεται ως καθηγητής Μαθηματικών για τέσσερα χρόνια (1959-1963). Μα η εκπαίδευση δεν τον κέρδισε ποτέ. Και στα 1963 φεύγει με εκπαιδευτική άδεια για την Αγγλία, για να συνεχίσει το ταξίδι της γνώσης. Σπουδάζει στο Λονδίνο και το 1968 παίρνει πτυχίο Πολιτικού Μηχανικού και Πληροφορικής (Computer Science). Παραμένει στην Αγγλία και ασκείται για δύο χρόνια. Εργάζεται στο Γραφείο “John Tailor and Son”. Αναλαμβάνουν μεγάλα έργα σε διάφορες πόλεις της Αγγλίας, όπως την κατασκευή υπονόμων, τα υδραυλικά, τα λύματα, τα έργα στήριξης των όχθων ποταμών και άλλα. Στο Γραφείο αυτό εργάζονται και Άγγλοι Πολιτικοί Μηχανικοί. Μέχρι και το Αποχετευτικό σχέδιο της Βαγδάτης αξίας εκατομμυρίων λιρών το ανέλαβε το Γραφείο αυτό.

Μα ο «νόστος», πάντα παρών, τον φέρνει πίσω στην Κύπρο, στους δικούς του ανθρώπους. Πεπειραμένος πα ανοίγει στη Λευκωσία το δικό του Γραφείο και ασκεί το επάγγελμα του Πολιτικού Μηχανικού.

-Σχεδίασα με τους συνεργάτες μου χιλιάδες οικίες και επαύλεις και τουριστικά συγκροτήματα. Θα μπορούσα να εξελισσόμουν σε σπουδαίο Developer, μα ποτέ δεν το επεδίωξα. Θυμόμουν πάντα τη συμβουλή του πατέρα μου: «Μη γίνεις υπόδουλος του χρήματος. Τα χρήματα δεν έχουν αξία».

Από τον γάμο του με τη Μαθηματικό Μαρία Διέτη απέκτησε δυο γιους, τον Γιώργο και τον Μενέλαο. Μιλά με καμάρι για τα παιδιά του. Σπούδασαν στην Αγγλία, αριστούχοι και οι δύο είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακών τίτλων. Ο Γιώργος μετά τις σπουδές του γύρισε στην Κύπρο, παντρεύτηκε και έχει δύο αγοράκια. Ο Μενέλαος ζει και εργάζεται στην Αμερική.

Μιλά για τα παιδιά του, για τα εγγονάκια του κι ένα πιατύ χαμόγελο διαγράφεται στο πρόσωπό του. Η αγάπη για τους ανθρώπους του ξεχειλίζει απ’ την καρδιά του.

-Μακάρι να 'ρθουν καλύτερες μέρες για τον τόπο μας... Τότε υπήρχε η αγνότητα, η δέληση για αγώνα...μπορεί να ξανάρθουν τέτοιες εποχές, δεν το αποκλείω...

Η αισιοδοξία του δε δέλει να τον εγκαταλείψει. Πονά τον τόπο του, νοιάζεται γι’ αυτόν, είναι δεμένος με τη γη του, με τον κόσμο της Κύπρου, με τον κόσμο του χωριού μας. Μνημονεύοντας τους ανθρώπους απ’ τα περασμένα τιμά τη γενέθλια γη, αυτήν που ζύμωσαν με τον κόπο τους και πότισαν με τον ιδρώτα του μόχθου τους οι πρόγονοί μας.

Έκλεισα το μαγνητοφωνάκι μου και τον ευχαρίστησα. Η συνομιλία μαζί του ήταν για μένα ανάταση ψυχής...

Αποχαιρέτησα τον κ. Ντίνο που με ξεπροβόδισε συγκινημένος μα κι ευχαριστημένος από το ταξίδι μας στο χωριό μας... και στα νιάτα μας.